



factam, et in locum ejus subrogavit Sadoc, qui erat ex linea Eleazari. (5 Reg. 2, v. 27, 33.) Porro à Sadoc usque ad captivitatem Babyloniam, fuit hic ordo Pontificum, quantum ex Scripturis colligi potest: I. Sadoc ungitur in Pontifice sub Salomone. (1 Paralip. 29, v. 22.) II. Achimaas, et III. Azarias, filii Sadoc. IV. Amarias, sub Josaphat rege. (2 Paral. 19, v. 11.) V. Joiada, sub Athalia et Joas. (4 Reg. 12, v. 7.) Uxor ejus fuit filia regis Joram. (2 Paralip. 22, v. 11.) Mortuus est cum esset annorum 150. (2 Paralip. 24, v. 15.) VI. Zacharias, filius Joiadae, sub fine regni Joas, (2 Paral. 24, v. 20) qui jussu regis, à populo lapidatus est in atrio domus Domini. (Ibid., v. 21.) VII. Azarias, qui reprehendit Oziam regem eo quod vellet adolere incensum super altare thymiamae. (2 Paralip. 16, v. 17.) VIII. Urias, sub rege Achaz. (4 Reg. 16, v. 10.) IX. Azarias sub Ezechia. (2 Paral. 31, v. 10.) X. Sobna, sub eodem, contra quem propheta Isaias 22, v. 15, usque ad finem capituli. XI. Eliacina, filius Helciae, sub Manasse, quem Isaias capti. v. 20, praedicit, loco Solone collocandum in pontificeatu. XII. Helgias, sub Josia. (4 Reg. 22, v. 4-8; item 23, v. 24.) XIII. Saraias, qui cum Sedeià rege ductus est in captivitatem Babyloniam. (4 Reg. 25, v. 18.)

Sub initium captivitatis, cum Saraias Pontifex ductus esset in Babylonem, successit illi Phasur, filius Emmer, qui Jeremiam vixit in carcerem. (Jerem. 20, v. 4.) An autem fuerit verus et legitimus Pontifex, merito à quibusdam dubitatur. Porro post captivitatem Babyloniam, primus Pontifex fuit Josue, filius Josedec, ex familia Eleazari, cum hac successione: I. Josue, filius Josedec, sub Cyro et Dario (1 Esdræ 5, v. 2.), cepit eum Zorobabel aedificare templum in Jerusalem. (1 Esdræ 5, v. 2.) II. Joachim, filius Josue. III. Eliasib, filius Joachim. (2 Esdræ 12, v. 10.) IV. Joiada, filius Eliasib. (Ibid.) V. Joathan, filius Joiadae. (Ibid.) VI. Jeddoo, filius Joathan. (Ibid., v. 11) qui ab aliis vocatur Jaddus. Hunc Alexander Magnus, Jerosolymam accedens adoravit, teste Josepho lib. 5, cap. ult. Cujus frater Manasses aedificavit templum Samaritanum in Garizim apud eundem Joseph. lib. 11, cap. 7. VII. Onias I, Jaddi filius. VIII. Simon, filius Oniae, cognomento Justus. (Joseph. lib. 12, cap. 5.) IX. Eleazarus, frater Simonis, qui petente Ptolomaeo Philadelpho, misit in Aegyptum LXXII interpretes, qui vetus Testamentum ex hebraico sermone in Graecum transulerunt. (Joseph. lib. 12, cap. 2.) X. Manasses Jaddi filius, Oniae frater. (Joseph. lib. 12, cap. 5.) XI. Onias II, Simonis Justi filius, qui jam senior tributum Ptolomaeo Evergetae negavit. Unde multa mala fuissent consecuta, nisi Josephus, Tobiae et sororis Pontificis filius, legationem suscepisset ad Ptolomaeum. XII. Simon II, frater Oniae II, de quo Joseph. lib. 12, cap. 4, sub. fin. XIII. Onias III, filius hujus Simonis, ad quem rex Spartiarum Arius misit legationem cum litteris. (1 Machab. 12, v. 20.) De hoc Onia, viro sanctissimo, multa habentur. (2 Mach. 5 et 4.) XIV. Jason, frater Oniae, qui, vivente adhuc Onia, malis artibus ab Antiocho

rege Pontificatum obtinuit per triennium. (2 Mach. 4, v. 7.) XV. Menelaus, qui cum non esset de genere sacerdotali (erat enim ex tribu Benjamin), Iasonem post tres annos de Pontificatu dejecit, et sibi illum à rege delatari curavit. (1 Mach. 4, v. 24.) Sed cum promissas regi pecunias non solveret, iterum depositus est, subrogato in ejus locum Lysimacho. (2 Mach. 4, v. 29.) XVI. Lysimachus, Menelai frater, qui à populo interfectus est. (2 Mach. 4, v. 42.) XVII. Alcimus, ex familia Aaronis, qui merito Pontificatum amisit, eo quod ritibus gentiliis se contaminasset. (2 Mach. 14, v. 5.) XVIII. Mathathias, Machabeorum pater, quem alii affirmant, alii negant fuisse Pontificem. Vide nostrum Serar. in Commen. in lib. 1, Mach. cap. 2. XIX. Judas Machabeus, Mathathias filius, de quo Joseph. lib. 12, cap. 17. XX. Jonathas, frater Judae. (1 Mach. 12, v. 6.) XXI. Simon, Juda et Jonathae frater. (1 Mach. 14, v. 20.) XXII. Joannes Hircanus, Simonis filius. (1 Machab. 16, v. 24.) Reliqui Pontifices, qui deinde secuti sunt, usque ad tempora Christi et apostolorum, ex profana historia petendi sunt. Nam in Scriptura sacra nulla fit eorum mentio. Solum ex Evangelio constat Annam et Caipham fuisse Pontifices, de quibus hic nihil dicendum est. Illud porro in hac tota serie et successione Pontificum notari debet: generale fuisse legem sui ordinationem Dei, ut nullus Pontificatu, nisi per mortem, defungeretur; nec alius, priore adhuc vivente, subrogari posset. Quae tamen lex, praesertim quando reges et principes seculares immiserunt se rebus ecclesiasticis, aliquoties servata non fuit. 1° Sub Salomone, qui eiecit Abiathar à summo sacerdotio, et subrogavit illi Sadoc. 2° Sub Antiocho rege, cujus auctoritate, primam quidem Onias pontificatu abire compulsus est: tum Jason et Menelaus successivè substituti; demum illi ipsi, de gradu iterum dejecti sunt. 3° Sub Herode, qui pro suo arbitrio posuit, et removit, quos voluit. Et quidem Antiochus et Herodes in hac re abusi sunt potestate regia, et merito ab omnibus reprehenduntur. De Salomone, rectene an secus fecerit, questio est; de qua alibi.

QUARTO M. — Quo ritu consecrati fuerint Levitae, sacerdotes et Pontifex? — Tametsi Levitae, sacerdotes, et Pontifex, juro successione, habent sua officia, non tamen poterant ea actu exercere, nisi prius certo ac legitimo ritu consecrati essent. Ritus consecrandi Levitae habetur Num. 8, v. 6. Et tria potissimum in eo spectanda sunt: 1° Purificatio; 2° Consecratio; 3° Applicatio ad usum ministerii. Purificabantur Levitae, ante consecrationem, quatuor modis: 1° Asperzione aquae lustrationis; 2° Ratione pilorum totius corporis; 3° Lotione vestimentorum; 4° Oblatione sacrificii pro peccato. Aqua lustrationis seu expiationis dicebatur, cui cineres vacca rube infusi erant. Hujus asperzione mundabantur quicumque contraxerant aliquam immunditiam legem, sive ex contactu cadaveris, sive aliunde. (Num. 19, per totum.) Nec ulli immundo licebat accedere tabernaculo, nisi prius hac aqua mundatus et expiatus esset. (Ibid.) Rasio pilorum totius

corporis, et lotio vestimentorum, non solum in purificatione Levitarum, sed etiam in expiatione leprosum adhiberi solita erat. (Levit. 14, v. 8.) Diverso tamen modo. Nam leprosi ideò radebant pilos capitis, barbae, superciliorum, et totius corporis, et lavabant vestimenta, ut nihil apud se haberent in quo lepra posset fieri ut occultari. Levite verò, ut per illam externam mundationem monerentur se interius ab omni lepra spirituali purgatos esse oportere: nec Deum minus abhorreere ab iis ministris, qui animo ac mente inquinati, quam homines ab iis qui lepra corporali infecti sunt. Post peractam hanc purificationem Levitarum, sequelatur eorum consecratio, quae in eo consistebat, quod Aaron acciperet eos à filiis Israel, loco primogenitorum, et offerret illos Deo in ministerium tabernaculi, et pro illis oraret, ut bene fungerentur suo officio. Hoc significat illa verba Num. 8, v. 11: *Offerret Aaron Levitas, manus in conspectu Domini à filiis Israel, ut serviant in ministerio ejus.* Et iterum v. 21: *... Elevavit eos Aaron in conspectu Domini, et oravit pro eis.* Cum hoc modo jam essent consecrati, applicabantur ad usum ministerii, eo ipso quod intronitabantur in tabernaculum federis Domini, juxta illud: *Ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum coram Aaron et filiis ejus.* Haec de Levitis.

Ritus consecrandi Pontificem et sacerdotes, quo usus est Moyses in consecratione Aaronis et filiorum ejus, habetur Exod. 29, et Levit. 8 per totum. In quo etiam tria spectari debent: 1° Purificatio Pontificis et sacerdotum; 2° Consecratio; 3° Applicatio ad usum ministerii. Purificatio fiebat duobus modis: 1° Lotione lotius corporis; 2° Oblatione sacrificii pro peccato. Consecratio perficiebatur hoc ordine: 1° Post lotionem, Pontifex ornatus pontificali, et sacerdotes sacerdotali inducebantur; 2° Pontifex ungebatur oleo unctionis in capite, non item sacerdotes; 3° Tam pontifex, quam sacerdotes, in extremo auriculae dexterae, et similiter in pollice manus ac pedis dextri, ungebantur sanguine arietis immolati; 4° Non solum Pontifex et sacerdotes, sed etiam vestes eorum, sanguine arietis et oleo unctionis aspergebantur. Denique multa ex canistro panum, et ex arietis immolati, dabantur illis in manus, ut ea levarent coram Domino: quo signo, non solum dabatur illis potestas sacrificandi, sed simul applicabantur ad usum ministerii, quod potissimum consistebat in sacrificando. Ceterum, ut major esset solemnitas hujus actionis, triplex in ea sacrificium offerrebat: 4° Vitulus in hostiam pro peccato; 2° Aries unus in holocaustum; 5° Aries alter in hostiam pacificam. Igitur tota series actionis procedebat hoc modo et ordine: 1° Aaron et filii ejus, qui erant consecrandi, publicè coram toto populo adducebantur ad tabernaculum, et ibi lavabantur aqua; 2° Aaron induebatur habitu pontificali, et super caput ejus fundebatur chrisma, seu oleo unctionis; 3° Filii Aaronis induebantur habitu sacerdotali; non tamen fundebatur oleum unctionis super capita illorum; 4° Adducebantur ad ostium tabernaculi vitulus et duo arietes; et praeterea afferebantur panes azymi in canistro, cum quibusdam aliis ad eum-

dem usum pertinentibus. Deinde sequebatur primum sacrificium, id est, immolatio vituli pro peccato, hoc modo: 1° Aaron et filii ejus imponebant manus super caput vituli, qui mactabatur; 2° Pars sanguinis ejus ponebatur super cornua altaris; pars altera fundebatur ad basim ejus; 3° Totus adeps qui operit intestina, reticulum jecoris, et duo renes cum suo adipè, incendebantur super altare; 4° Carnes, corium, et flosus comburebantur foris, extra castra. Mox succedebat secundum sacrificium, id est, immolatio unius arietis in holocaustum hoc ordine: 1° Impositis super caput ejus manibus mactabatur; 2° Sanguis ejus spargebatur super altare per circuitum; 3° Corpus scabatur in partes; 4° Intestina lavabantur; 5° Pedes et intestina jam lola ponebantur super caput et alias partes; 6° Haec omnia incendebantur super altare. Postea mactabatur alter aries in hostiam pacificam, hoc ritu: 1° Moyses sumebat de sanguine ejus; et obliniebat extremum auriculae dexterae Aaronis et filiorum ejus, itemque pollicem manus ac pedis dextri; 2° Spargebat sanguinem super altare per circuitum; 3° Sumebat de sanguine, qui erat super altare, et de oleo unctionis, et aspergebat Aaronem, et filios ejus, et vestes eorum; 4° Sumebat adipem, caudam, pinguedinem, quae operit intestina, reticulum jecoris, duos renes cum adipè eorum, armum dextrum, portionem panis, crustulam oleatam et lagatum, et tradebat Aaroni et filiis ejus, ut levarent coram Domino; 5° Suscipiebat iterum omnia de manibus eorum, et incendebat super altare in holocaustum.

Quaerens primò, quomodo duraverit haec tota actio consecrationis Aaronicae? Resp. Duravit septem diebus, ut expressè habetur Exod. 29, v. 35: *Septem diebus consecrabis manus eorum.* Et Levit. 8, v. 35: *De octavo quoque tabernaculi non exibitis septem diebus, usque ad diem, quo complebitur tempus consecrationis vestrae. Septem enim diebus finitur consecratio.* Quod tamen duobus modis intelligi potest. Primò, quòd tota actio consecrationis paulatim et successivè, spatio septem dierum peracta sit; ita ut Aaron et filii ejus, primum quidem loti sunt; deinde sacro habitu ornati; tum uncti, tincti et aspersi; ac sic deinceps, donec tandem die septimo sancti actioni sit impositus. Secundò, quòd tota consecratio cum omnibus ritibus ac caeremoniis, primo die fuerit integrè absoluta, et postea per sequentes dies quotidie integrè repetita; ita ut Aaron et filii ejus, septies fuerint loti aqua, septies induati sacro habitu, septies uncti, tincti et aspersi; et septies terna sacrificia Deo oblata. Hoc posterius tenent Josephus, Lyranus, et plures alii: et colligitur ex verbis paulò antè citatis: *Septem diebus consecrabis manus eorum.* Dies: inde non sequitur, quotidie omnes caeremonias fuisse repetitas, sed tantum aliquas. Fateor, non sequi evidentè, sed solum probabilitè. Et ideò, praeter duas expositiones jam allatas, potest dari tertia, quae sit media inter utramque. Nimirum, quòd tota consecratio, cum omnibus ritibus ac caeremoniis primo die fuerit integrè absoluta: et postea per sequentes dies aliquae tantum caeremoniae fuerint repetitae; praesertim haec quatuor: 1° Unctio manuum sacerdotum; 2° Immo-

latio vituli; 3 Mundatio altaris; 4 Unctio altaris. Nam harum peculiaris fit mentio Exodi 29, v. 35. Vide Cornelium libid.

Queres secundò, quare tot caeremonie adhibite fuerint in consecratione Pontificis et sacerdotum? Respondeo. Tres cause assignari possunt. Una ex parte officii sacerdotalis: altera ex parte ipsorum sacerdotum: tertia ex parte populi seu subditorum. Igitur prima causa est, quia Deus, per tot ritus, caeremonias ac solemnitates, voluit ostendere præstantiam, dignitatem et sanctitatem officii sacerdotalis; et quòd nemo ad officium tam sanctum ac divinum deberet accedere, nisi prius à Deo speciatim electus, et publicè coràm populo in hunc finem esset consecratus. Hinc gravissimè puniti sunt, qui ingesserunt se in officium sacerdotale, cum non essent consecrati. Exemplum habemus in Core, Jeroboam et Ozia. Core vivus à terrâ absorptus est (Num. 16, v. 31 et seq.) Jeroboamo manus repente exaruit. (5 Reg. 15, v. 4.) Ozias lepro percutus est. (2 Paral. 26, v. 19.) Secunda causa est, ut ipsimet Pontifices et sacerdotes ex illis ritibus ac caeremoniis caperent duplicem utilitatem. Primò quidem, ut meminissent se debere esse sanctos et puros coràm Domino, qui ad tam sanctum et purum ministerium electi à Deo et consecrati essent: et sanè tantò majorem sanctitatem ac puritatem ab ipsis, quàm à populo requiri, quantò ipsi, quàm populus, in sanctiori gradu ac statu essent collocati. Secundò, ut in adversitatibus et periculis, quæ sæpè occurrunt in tali officio, possent seipsum robare et erigere. Nam sicut illi qui præsumt aliis in rebus temporalibus, sæpè vel à suis subditis, vel ab hostibus affliguntur: sic multò magis contingit illis, qui in curâ animarum principatum tenent. Hoc in veterè Testamento experti sunt Aaron. (Num. 16.) Zacharias. (2 Paral. 24, v. 11.) Azarias. (2 Paral. 26, v. 17.) Et in novo apostoli, Math. 10, v. 22: *Eritis odio omnibus propter nomen meum.* Et nominatim S. Paul. 2 Cor. 11, v. 25, 25.... *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, etc.* Cum ergo hujusmodi viri tot miseris expositi sint, necesse est ut habeant aliquid quò se solentur ne oneri succumbant. Id in veterè Testamento factum est per solemnes ritus ac caeremonias, quibus sacerdotes et pontifices ex mandato Dei consecrabantur. Nam inde certò illi constabat, se à Deo speciatim electos ac designatos esse, et in tali officio Deo ministrarent; ac præinde ut omnia adversa, quæ tali officio annexa essent, libenti ac forti animo sustinerent. Ex quo ulterius facili sibi persuadebant, quidquid ratione vocationis aeribum ac molestum eveniret, non nisi in bonum exitum, divinâ ordinatione cessurum. Simile est in novo Testamento. Tertia causa est, ut etiam subditi ex tali caeremoniarum solemnitate fructum aliquem perciperent. Qui quidem fructus erat duplex. Alter, quòd ex publicâ consecratione certò agnoscerent suos pastores, quibus ipsorum salus commissa esset. Alter, quòd scirent quantum honorem et reverentiam propter sanctitatem officii

præstare illis oporteret. De quo puncto alibi iterum dicendum est. Hinc etiam apparet analogia veteris ac novi Testamenti. Nam sicut in veterè, nemo poterat exercere officium sacerdotale, nisi à Deo vocatus et à Pontifice solemnè ritu consecratus esset; sic etiam fit in novo. Quod discretè asserit apostolus Hebr. 5, v. 4: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, id est, sicut Aaron vocatus est.* Ubi per vocationem intelligit etiam consecrationem. Ritus autem qui in novo Testamento usurpantur sunt varii. Nam aliqui habentur ex Scripturâ, ut impositio manuum Episcopi. (1 Tim. 4, v. 14, et 2 Tim. 1, v. 6.) Alii ex traditione apostolorum, ut unctio, teste Dionys. Areop. cap. 4, de hierarchiâ eccles. (1). Alii ex usu et praxi Ecclesie, ut multi ex iis, quorum fit mentio in Pontificali.

Solent Lutherani et Calvinistæ ridere unctorem sacerdotalem, quæ usurpatur à Catholicis, tanquam caeremoniam Judaicam, ac præinde minimè tolerandam. Sed ternerè: primò, quia impositio manuum non minùs fuit usitata à Judæis, quàm unctio. Si ergò impositio manuum potest tolerari, et reipsa ab apostolis tolerata et usurpata est, cur etiam unctio tolerari et usurpari non possit? Deindè, aliud est, uti aliquâ caeremoniâ, quòd usi sunt Judæi; aliud, uti ad eam finem ad quem usi sunt Judæi. Nos prius factimus, non posterius; v. g., utebantur ipsi ablutione aquæ ad abstergendam immunditiam legalem; nos etiam unctorem ablutione aquæ in baptismo, sed ad abstergendam maculam peccati originalis. Similiter, utebantur ipsi impositione manuum, unctioe olei, pane sanctificationis, aquâ lustrationis, quibus etiam nos utimur: sed alium ipsi, alium nos finem et intentionem habemus. Ipsi erant in umbrâ, nos in luce sumus. Illi Christum venturum præfigurabant; nos præsentem honoramus. Vide Bellarm. de sacram. Ordin. c. 14, in fine.

Queres tertio, an, quotiescumque post Aaronem facta fuit consecratio alienigenæ Pontificis, semper adhibite sint omnes caeremonie, quæ in consecratione Aaronis adhibite sunt: nimirum lotio, ornatus, unctio in capite, unctio, aspersio, sacrificium et solemnitas septem dierum? Non videtur id factum esse in consecratione Eleazari, qui proximè successit Aaroni. Nam nihil aliud in eâ factum est, quàm quòd in monte Hor induerit vestem pontificalem, quâ usus fuerat Aaron, et cum eâ descenderit ad populum. (Num. 20, v. 26.) In hæc diffinitione sunt tres opiniones. Prima, quòd Eleazarus ex speciali Dei voluntate ac dispositione factus sit Pontifex, sine solemnè ritu consecrationis, per solam assumptionem vestis pontificalis. Altera, quòd ritus consecrationis verè adhibitus sit non quidem in monte Hor (propter defectum tabernaculi, quod manserat in inferiori loco, in medio castrorum), sed postea, cum ex monte rediissent ad tabernaculum, vel certè cum expugnasset et occupasset ter-

(1) Hodiedum eruditè penè omnes libros illos J. Dionysio abjudicant, consentique eorum auctoritatem non vixisse ante seculum V. Vide Danes., *Notio temporum*, cum notis Paquet.

ram duorum regum Amorrhæorum; vel denique cum post transitum Jordanis venissent in terram promissionis. Tertia, quòd non opus fuerit adhibere totam solemnitatem, sed solam unctioem et ornatum pontificalem. Ratio est, quia Eleazarus jam antè solemnè ritu consecratus fuerat sacerdos, cum tribus fratribus et Aaron patre. Ergò jam adhibite fuerant omnes caeremonie, quæ erant communes sacerdotibus et Pontifici: ergò solùm necesse erat, eas adhibere, quibus Pontifex distinguebatur à sacerdotibus. Ille autem erant duæ tantum, nempe unctio in capite, et assumptio ornamenti pontificalis. Utraque potuit adhiberi in monte Hor. Et de alterâ quidem constat; de alterâ verò credibile est adhibitam fuisse. Ego, salvo meliori iudicio, sic sentio: Primò, ex præcepto divino necessarium fuisse, ut quicumque Pontifex crearetur, septem diebus maneret in tabernaculo, in habitu pontificali. Secundò, ut ungeretur oleo unctiois in capite. Tertio, ut pollex oætre manus ac pedis, itemque extremum auriculæ, tingere sanguine arietis immolati. Hæc tria colliguntur ex verbis Exod. 29, v. 29: *Vestem autem sanctam, quâ utetur Aaron, habeant filii ejus post eum, ut ungantur in eâ, et consecratur manus eorum.* Nec dubito quin servata sint in consecratione Eleazari, tametsi Scriptura expressè id non dicat. De lotionè nihil certi definiri potest.

QUESTIO IV. — *Quod fuerit officium Pontificis et sacerdotum?* — Respondeo. Pontifex habebat quaedam officia communia cum aliis sacerdotibus; quaedam sibi propria ac peculiaria. Communia erant hæc decem: Primum, offerre victimas, seu sacrificia super altare holocausti (Levit. 4, v. 2-3); 2 In eodem altari, in usum sacrificiorum, alere seu nutrire perpetuum ignem, subjiciendo illi quotidiè ligna (Levit. 6, v. 12); 3 Bis quotidie, id est, mane et vespere ponere et adolere incensum super altare thymiatis (Exodi 30, v. 7-8); erant enim duo altaria legitima: unum holocausti, in quo victimæ seu sacrificia offerbantur; alterum thymiatis, in quo aromata suavissimi odoris incensebantur: hoc aureum, illud æneum; 4 Bis quotidie, affuso oleo olivarum, concinnare lucernas, quæ erant in candelabro aureo, juxta altare thymiatis (Exodi 25, v. 37, et Levit. 24, v. 2); 5 Singulis sabbatis duodecim panes calidos ponere super mensam propositionis, et veteres inde removere ac comedere (Exod. 25, v. 30; et Levit. 24, v. 5-6-8); 6 Immolare vaccam rufam extra castra (Num. 19, v. 5); 7 Adjuvare mulieres in casu zelyptia (Num. 5, v. 18); 8 Discernere inter lepram et lepram (Levit. 15, per totum); 9 Expiare seu mundare leprosos, puerperas, menstruas et seminifios (Levit. 12 et seq.); 10 Legem Dei scribere, interpretari, et alios docere (Aggæi 2, v. 12; et Malach. 2, v. 7). Propria erant hæc quatuor: Primum semel in anno, nimirum in solemnè die expiationis seu propitiationis introire in Sanctuarium, seu in Sancta Sanctorum (Hebr. 9, v. 7); et instituire publicam expiationem totius populi, ab omnibus vocatis et immunditias toto anno contractis.

(Levit. 16, per totum.) Ubi notandum est, duplicem fuisse expiationem in veterè Testamento: unam privatam et particularem, quæ vel leprosi, vel puerpera, vel alii qui habebant aliquam immunditiam legalem, expiari solebant: alteram publicam et universalem, quæ tota multitudo seu Ecclesia Israelitarum mundabatur. Prior fiebat sæpè in anno; posterior, de quâ hic agimus, semel duntaxat. Prior à quovis sacerdote; posterior partim in Sanctuario, partim extra. Fiebat autem hoc ritu: 1° totus populus cessabat eo die ab omni opere servili, et jejunabat usque ad vesporem. 2° Pontifex lavabat se aquâ, et inducibat vestes pontificales. 3° Antequàm inciperet publicam expiationem, prænuntiabat tres alias, quæ tamen publicæ subserviebant. Unam sui ipsius et familie sue, oblatione vituli pro peccato, et arietis in holocaustum; alteram tabernaculi et Sanctuarii, partim vapore seu nebula accensorum aromatum, partim septenâ aspersione sanguinis ex immolato vitulo et hircò. Tertiam altaris thymiatis, solè aspersione sanguinis. Hinc peractis, sequebatur publica expiatio, hoc modo: Pontifex, qui ab initio miserat sortem super duos hircos, ut alter immolaretur pro peccato, alter vivus mitteretur in desertum, hinc stante in conspectu multitudinis, et posita utraque manus super caput ejus, confitebatur omnes iniquitates et peccata filiorum Israel, eaque capiti adstantis hirci imprecabatur, et sic mittobatur in desertum, quod auferentem et portantem peccata totius populi. Unde et hircus seu caper Emisarius dictus est. Hæc omnia prælixit habentur Levit. 16, v. 21. Secundum officium Pontificis erat consecrare Levitas et sacerdotes, juxta eam ritum qui describitur Exodi 29, Levit. 8, et Num. 8. De quo ritu superius actum est. Hoc officium Pontificis designabatur per unctioem capitis, ut rectè notat D. Thomas in 1 2, q. 102, art. 5, ad 8. Et ratio est, quia sicut oleum unctiois, seu sacrum chrisma, quod effundebatur in caput Pontificis, deluebatur inde ad alia membra, juxta illud Psalm. 152, v. 2: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, sic potestas offerendi sacrificia et ministrandi in tabernaculo, à Pontifice, per legitimum consecrationem, descendebat ad sacerdotes et Levitas, tanquam à capite, synagoga in membra inferiora. Tertium officium Pontificis erat in controversiis legalibus agere supremum iudicem, et pronuntiare ultimam sententiam, cui omnes sub panâ mortis tenebantur obedire seu acquiescere. De hoc iudice dicam cap. 11, ubi ex professo agitur de publica controversiarum veteris Testamenti. Quartum erat, in rebus gerendis, quæ majoris momenti essent, consulere Deum, et ab eo responsum accipere. Undè quotiescumque circa res gerendas aliqua dubitatio majoris momenti oriebatur, recurrendum erat ad responsum, qui consulat Deum; et accepto ab eo responso, docebat alios quid faciendum esset. Erat autem duplex obligatio in hoc officio. Una eorum, qui volebant rem aliquam majoris momenti aggredi. Nam antequàm hoc facerent,*

tenebantur accedere Pontificem, et ab eo consilium petere. Altera Pontificis, qui debebat rem illam Deo proponere, et ab eo sciscitari, recte, an secus suscepti posset. Utraque obligatio colligitur ex illo Num. 27, v. 18 et seq. *Dixit Dominus ad Moysen: Tolle Josue filium Nun, virum in quo est Spiritus, et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram Eleazaro sacerdote, et omni multitudine: et dabis ei precepta, cunctis videntibus, et partem gloriae tuae, ut iudicat cum omni Synagoga filiorum Israel. Pro hoc si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulat Dominum. Ad verbum eius egredietur et ingredietur ipse et omnes filii Israel cum eo, et caetera multitudo.* Haec posteriora verba huc spectant, quorum sensus est: Josue, qui erit dux populi, non progredietur cum exercitu, nec suscipiet bellum cum vicinis hostibus, nec ullam rem aliam magis momenti aggredietur, nisi ad mandatum et directionem Eleazari Pontificis, qui in huiusmodi casibus, quod faciendum sit, à Deo sciscitabitur, et Josue deinde certiorum faciet. Porro non solum Josue, sed alii quoque principes ac reges, qui deinceps secuti sunt, hoc praecipio obligabantur. Semper in negotiis arduis debebant recurrere ad Pontificem, et arbitrio illius vel agere quidpiam, vel omittere. Et bene cum is actum est, qui hoc fecerunt; malè cum is, qui neglexerunt. Exempla prioris generis sunt haec. Primò David rex cum inflexisset iudasias sibi paravi à Saule, accessit Abiathar Pontificem, et per eum quesivit à Deo, an tunc posset esse in urbe Gella? et an civis Gellite essent cum traditori Saùli? (1 Reg. 23, v. 9.) Secundò idem David alio tempore per eundem Pontificem consulit Deum, an deberet persequi Amalecitas qui spoliaverant et succenderant urbem Siceleg? (1 Reg. 30, v. 7-8.) Quòd autem Davidi familiare fuerit, hoc modo interrogare Deum, patet 1 Reg. 22, v. 13, ubi Achimelech pontifex accusatus apud Saulem quòd Davidi adhereret, et pro eo Dominum consulisset, respondit regi: *Nim hodie cepi pro eo consulere Deum?* Quasi dicat, sapienter ante haec tempora id feci. Exempla posterioris generis sunt haec. Primò Josue et alii principes filiorum Israel decepti sunt à Gabaonitis, eò quòd fedus cum illis facti essent, non consulto prius per Pontificem Deo. (Josue 9, v. 14.) 2 Saù elatus victorià, et praefatus suis viribus, cum vellet, inconsulto Deo, Philistaeos persequi, monitus à Pontifice esse, ne id faceret: et cum postea consulisset Deum, nullum responsum ab eo impetravit. Itaque non potuit uti victorià, sicut animo destinaverat. (1 Reg. 14, v. 36-37.) 3 Filii Israel pugnatrici cum Benjaminis, consuluerunt quidem Deum per Pontificem, sed tamen quia magis confidebant suis copiis quam Dei oraculo, multi ex his caesi ac fugati sunt. (Iudic. 2, v. 22.)

Quaeres, quo modo vel ritu solitus fuerit Pontifex consulere Deum in huiusmodi casibus? Resp. Aliter Moyses, aliter alii Pontifices soliti fuerunt id facere. Moyses ingressus tabernaculum federis, facie ad faciem cum Deo loquebatur, sicut solet homo cum amico loqui. (Exod. 33, v. 11.) Alii Pontifices, qui

postea secuti sunt, induiti ephod, loquebantur cum Deo, non quidem facie ad faciem, sed aliquo alio peculiari modo; qui tamen apud auctores et interpretes non satis compertus est, ut latius dicam in seq. q. 5.

QUESTIO V. — Quo vestitu et ornatu sint sacerdotes et Pontifex? — Levitae non habebant sacrum ornatum, sed soli sacerdotes et Pontifex. Nec tamen illo utebantur, nisi eo tempore, quo in tabernaculo vel templo ministrabant. Erant autem octo ornamenta Pontificis: 1<sup>a</sup> Feminalia linea, 2<sup>a</sup> vestis lineae, 5<sup>a</sup> halteus seu cingulum, 4<sup>a</sup> tunica hyacinthina, 5<sup>a</sup> Ephod, seu superhumeralis, 6<sup>a</sup> rationale iudicis, 7<sup>a</sup> cidaris seu tiara, 8<sup>a</sup> lamina aurea. De his agit Exod. 28, per totum. Et quidem quatuor ex his erant propria Pontifici, ut tunica hyacinthina, Ephod, rationale et lamina aurea: reliqua communia cum aliis sacerdotibus. De singulis aliquid dicendum est.

Igitur Pontifex, cum ad ministrandum accederet, primò loco induebat feminalia seu femoralia linea, ad operiendam carnem turpitudinis suae, à venibus usque ad femora, ut loquitur Scriptura. (Exod. 28, v. 42.) Erant autem haec feminalia veluti caligae quaedam, quas pedibus insertas (ut ait Josephus) quasi dimidiatas braccas ad illa constringebat. Alii putant ex hyso retortâ fuisse confecta. Nobis sufficit quòd à Moysè linea appellentur.

Post feminalia, proximò induebat tunicam lineam, quae duplici nomine fuit appellata. Primò, linea stricta. (Exod. 28, v. 4.) Secundò, subucula linea. (Levit. 8, v. 7.) Invenio duas causas cur stricta fuerit appellata. Una est, quia ad cutem stringebatur. Non enim erat laxa et ampla, sed quantitati corporis commensurata. Altera, quia balteo seu cingulo stringebatur. (Levit. 8, v. 7.) Probabile est, fuisse similem tunicam Joab, de qua 2 Reg. 20, v. 8. .... *Porrò Joab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, nisi quòd haec fuerit exterior, illa interior.*

Haec vestis linea constringebatur balteo seu cingulo, inter umbilicum et pectus. De quo D. Hieron. ita scribit ad Fabiolam: *Hoc cingulum, in similitudinem pellicis colubri, qui exiit senectutem, sic in rotundum textum est, ut marsupium longius putes. Textum autem est sub tegmine cocci, purpurâ, hyacintho, et stamine byssino, ob decorem et fortitudinem: atque ita polyarta arte distinctum ut diversos flores ac gemmas, artificis manu non textas, sed additas arbitris. Lineam tunicam, inter umbilicum et pectus, hoc stringunt balteo. Similia habet Josephus lib. 3 Antiq., cap. 8.*

Post balteum sequebatur tunica hyacinthina, quae erat per modum vestis talaris. In ejus fibrâ inferiori per circuitum pendebat alternatim mala punicea et tintinnabula aurea, ut ex eorum sonitu perciperetur ingressus et egressus Pontificis, quando intrabat vel exibat Sanctuario. (Exod. 28, v. 33.) Dicebantur autem mala punicea, non quòd reverâ essent, sed quia ex hyacintho, purpurâ et cocco his tincto, confecta erant instar malorum puniceorum. (Exod. 28, v. 33.)

Super tunicam hyacinthinam erat Ephod, seu superhumeralis, quod tegebat humeros et anteriorem

partem usque ad cingulum. Erat autem contextum ex auro, hyacintho, purpurâ, cocco his tincto, et bysso retortâ. (Exod. 28, v. 6.) In utroque latere versus humeros habebat duas lapides onychinos auro includos: unum à dextris, alterum à sinistris; in quibus scripta erant nomina duodecim filiorum Israel; sex nomina in uno lapide, et sex in altero, juxta ordinem natalitatis eorum. (Exod. 28, v. 9.)

In anteriori parte superhumeralis, ad pectus Pontificis, ligabatur rationale iudicis. Hebraei vocant *hoien*, id est, pectorale. Graeci *logion* vel *logion*, id est, rationale. Conficiebatur autem ex eadem materiâ quâ Ephod, nempe ex auro, hyacintho, purpurâ, cocco his tincto, et bysso retortâ; figurâ, quadrangulum; densitate, duplex ad Ephod relatum; longitudine et latitudine, mensurâ palmi. (Exod. 28, v. 16.) In hoc rationali erant duodecim lapides pretiosi, inclusi auro, et distincti per quatuor ordines: in quibus etiam sculpta erant duodecim nomina filiorum Israel. (Ibid. v. 17.) Atque ita confectum et exornatum, catenis aureis et fasciis tam firmiter affligebatur superhumerali, ut à se invicem separari non possent. (Ibid. v. 28.) Porro in rationali posita erat doctrina et veritas, super pectus Pontificis. (Ibid. v. 50. Hebraicè *Urim et Tumim*.)

In capite erat cidaris seu tiara, id est, mitra quaedam ex bysso confecta, cui affligebatur lamina aurea supra frontem Pontificis, cum hac inscriptione: *Sanctum Domino* (Exod. 28, v. 36 et seq.). Sic enim loquitur textus: *Facies et laminam de auro purissimo: in quibusculpes opere calvariorum: Sanctum Domino. Ligabisque eam città hyacinthinâ, et erit super tiaram, imminens fronti Pontificis.*

Quaeres 1<sup>o</sup> quid significaverint ornamenta Pontificis? D. Th. 4-2, q. 102, art. 5, ad 10, adfert duas significaciones: unam litteralem, alteram mysticam. Secundùm litteralem, inquit, ornamenta Pontificis designabant dispositionem hujus mundi, hoc modo: 1<sup>o</sup> feminalia linea, et vestis linea, significabant terram, ex qua finim nascitur. 2<sup>o</sup> Balteus, Oceanum, qui cingit terram. 3<sup>o</sup> Tunica hyacinthina, aerem qui hyacinthini coloris est. 4<sup>o</sup> Tintinnabula illius tunica, totius aëris. 5<sup>o</sup> Mala punicea, coruscaciones quae sunt in aere. 6<sup>o</sup> Ephod seu superhumeralis, ocelum siderum. 7<sup>o</sup> Duo onychini, duo hemisphaeria, vel certè solem et lunam. 8<sup>o</sup> Duodecim gemmae in pectore, duodecim signa Zodiaci. 9<sup>o</sup> Tiara, coelum empyreum. 10<sup>o</sup> Lamina aurea, Deum omnibus presidentem. At mysticè designabant virtutes quae debent esse in Pontifice. Ac primò, feminalia linea significabant castitatem: vestis linea, puritatem vitae: cingulum, discretionem: tunica hyacinthina, coelestem conversationem: tintinnabula aurea, sanam doctrinam: mala punicea, bonos mores: superhumeralis, sufficientiam infirmitatum populi: rationale in pectore cum nominibus filiorum Israel, charitatem et sollicitudinem pro fidelibus: tiara in capite, rectam intentionem: lamina aurea in fronte, memoriam ac recordationem Dei. Haec ex D. Thomâ,

Alii non malè de Christo interpretantur. Nam ille

fuit verus ac primarius Pontifex, cujus typum gesserunt Aaron et successores ejus. In illo perfectissimè fuerunt omnes virtutes per ornamenta Pontificalia designata. Ille suis humeris portavit duas gemmas, id est, pectus redemptionis duorum populorum, Iudaeorum scilicet et gentium. Ille in suo pectore insculpta habuit nomina electorum. Ille in quoque incosset, ex strepitu predicationis evangelii, et suavissimo virtutum odore, percipi potuit ac observari.

Quaeres 2<sup>o</sup>: An solus Pontifex unus fuerit Ephod seu superhumerali? Ratio dubitandi est, quia legitimus alios quoque, praeter Pontificem, usos esse, nempe Levitas, sacerdotes, reges. Nam de Samuele, qui erat Levita, sic habemus 1 Reg. 2, v. 18: *Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer, acinens Ephod lineo.* De sacerdotibus 1 Reg. 22, v. 18. *Doeg Idumaeus irritus in sacerdotibus, et trucidavit in die illâ octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo.* De David rege 2 Reg. 6, v. 14: *David..... salubat totis viribus ante Dominum, acinens Ephod lineo.* Resp. Duplex fuit Ephod seu superhumeralis in vetero Testamento. Unum contextum ex auro, purpurâ, hyacintho, cocco his tincto, et bysso retortâ. Alterum mixtum, lineum, candidum. Priori solus Pontifex utebatur, posteriori alii. Ita D. Hieron. in epist. 427 ad Fabiolam, et epist. 150 ad Marcellam; Abulenensis lib. 1 Reg. cap. 22, q. 27; Ribera lib. 5 de Templo, cap. 10, et alii passim.

Quaeres 3<sup>o</sup> in quem finem solitus fuerit Pontifex gestare Ephod? Ex Scriptura constat in tribus casibus solitum esse gestare. Primò, in consecratione; quando enim, mortuo Pontifice, alius subrogabatur, necesse erat solemni ritu cum consecrari, quod fiebat assumptione habitus pontificalis, et unctioe capitis. (Exod. 29, v. 29); 2 In ingressu Sanctuarii, quando sacrificabat et deprecabatur pro populo. (Exod. 28, v. 20); 3 Quando consulabatur Deum in rebus dubiis. De hoc casu potissimum hic agimus. Igitur notandum est in vetero Testamento fuisse tres modos consulendi Deum in rebus dubiis, et accipiendi ab eo responsa: 1 Per visiones et somnia; 2 Per sacerdotes; 3 Per prophetas: hoc colligitur ex illo, 1 Reg. 28, v. 6: *Consultavitque (Saù) Dominum, et non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas.*

Modus consulendi per sacerdotes (de quo solo hic agimus) sic habebat: Rex ut princeps, aut populus Israelitarum, si quando dubitabant quid in rebus magis momenti agendum sibi esset, iubebantur adire Pontificem seu summum Sacerdotem, qui indutus Ephod consultabat pro ipsis Deum. (Num. 27, v. 21.) Ejus rei varia exempla allata sunt quae praeced. Nihilominus supersunt quaedam dubia, quae hoc loco discuti possunt. Ac primò quæritur, an is qui per Pontificem consulabatur Deum deberet in propria personâ praesens esse Pontifici? Responderetur: Talem, sicut absens poterat agere cum propheta, sic etiam potuisse cum Pontifice. 2 An immediatè sum questionem proposerit Pontifici? An Deo coram Pontifice? Responderetur: Proposuisse immediatè Pontifici, et Pontificem Deo. Ita plures sentiunt. 3 An haec oppositio debuerit

fieri coram Arcâ? Resp. Fiebat coram Arcâ, si adesset; secus, si absesset. Quomodo Deus solitus fuerit dare responsa Pontifici interroganti? Resp. Auctores dissentiunt. Alii putant per Angelum vocè humanâ loquentem; alii per occultam Spiritûs sancti revelationem; alii per schedulam; alii, inter quos Iosephus, per splendorem gemmarum seu lapidum, qui erant in rationali supra pectus Pontificis. Hoc sic explicant. Si lapides seu gemmæ plus solito splendescerent, signum erat felicitis successurum: si minus solito, malè successurum: si nec plus nec minus, sed more naturali splendescerent, signum erat Deum non velle respondere. Et sic putant accidisse, quando Saül consulit Deum per sacerdotem.

Ultimò quæri potest, quando cessaverit hic modus consulendi Deum per Pontificem et accipiendi ab eo responsa? Abulensis putat cessasse eo tempore quod inter Alexandrum Magnum et Machabæos intercessit. Genebrardus, eo tempore quo Joas rex occidit optimum Pontificem Zachariam. Alii denique, ab initio captivitatis Babylonicæ, quando sacrificium cessavit. Nam verisimile est, Judæos propter sua peccata, uno eodemque tempore, et oraculo et sacrificio spoliatos fuisse, quod contigit ad initium captivitatis Babylonicæ. Quò videtur spectare illud Osee 5, v. 4: *Dixi multos sedebunt filii Israel sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine altari, et sine Ephod, et sine Theraphim* (1).

QUESTIO VI. — Quos et quantos redditis habuerint sacerdotes et Pontifex? — Sicut Deus ex XII tribubus Israel elegit unam pro divino servitio, ut supra dictum est, nempe tribum Levi, in quâ erant Levitæ, sacerdotes, et Pontifex: sic eandem tribum, tanquam sibi peculiariter mancipatam, voluit in suam curam suscipere, et de certis redditibus paternè illi providere, juxta illud Num. 18, v. 20: *Dixitque Dominus ad Aaron: In terrâ eorum nihil possidebitis nec habitabit partem inter eos: ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel.* Hinc etiam postea factum est, ut in divisione terræ promissionis, singula tribus acciperent suam portionem, exceptâ tribu Levi, quæ per reliquas tribus dispergebatur. Porrò Deus in stipendium pro ministerio, liberaliter illis concessit, quæ sequuntur: 1<sup>o</sup> Ut haberent quadraginta octo urbes cum agris suis, ad pastum jumentorum (Num. 35, v. 2-7); 2<sup>o</sup> Ut aliarum tribuum decimis alerentur; 3<sup>o</sup> Ut acciperent primitias; 4<sup>o</sup> Ut haberent oblationes quæ fiebant à populo. De his singulis breviter agendum est.

Igitur urbes quadraginta octo erant hæc: 1<sup>o</sup> Hebron; 2<sup>o</sup> Lohza; 3<sup>o</sup> Jetha; 4<sup>o</sup> Esthemo; 5<sup>o</sup> Holon; 6<sup>o</sup> Dabir; 7<sup>o</sup> Ain; 8<sup>o</sup> Jeta; 9<sup>o</sup> Bethsames; 10<sup>o</sup> Gabaa; 11<sup>o</sup> Gabaa; 12<sup>o</sup> Anathot; 13<sup>o</sup> Almon; 14<sup>o</sup> Sicheim; 15<sup>o</sup> Gazer; 16<sup>o</sup> Sibsaim; 17<sup>o</sup> Bethoron; 18<sup>o</sup> Ethico; 19<sup>o</sup> Gabathon; 20<sup>o</sup> Ajalon; 21<sup>o</sup> Gethremmon; 22<sup>o</sup> Tachach; 23<sup>o</sup> Gethremmon; 24<sup>o</sup> Gaulon; 25<sup>o</sup> Bosra; 26<sup>o</sup> Cesion; 27<sup>o</sup> Dabereth; 28<sup>o</sup> Jaramoth; 29<sup>o</sup> Eganim;

(1) Adi cæterum, si libet, Wilh. Smits, qui fuscè de his omnibus disserit T. II in Exodum.

50<sup>o</sup> Masal; 51<sup>o</sup> Abdon; 52<sup>o</sup> Helcath; 53<sup>o</sup> Robob; 54<sup>o</sup> Cedès; 55<sup>o</sup> Hammoth Dor; 56<sup>o</sup> Carthan; 57<sup>o</sup> Iecnam; 58<sup>o</sup> Qrtha; 59<sup>o</sup> Panna; 60<sup>o</sup> Naalot; 61<sup>o</sup> Besor; 62<sup>o</sup> Jaser; 63<sup>o</sup> Jetson; 64<sup>o</sup> Mephoad; 65<sup>o</sup> Ramoth in Galaad; 66<sup>o</sup> Manaim; 67<sup>o</sup> Hesebon; 68<sup>o</sup> Jaser.

Ex his 48 civitatibus, tredecim primæ datæ sunt sacerdotibus; reliquæ Levitis. (Josue 21, 4-5.) Porrò ex omnibus, sex erant civitates refugii, quarum nomina recensentur, Josue 20, v. 7. Sunt autem hæc: 1 Cedès in Nephthali; 2 Sicheim in Ephraim; 3 Hebron in Juda; 4 Bosor in Ruben; 5 Ramoth in Galaad; 6 Gaulon in Manasse. Tres primæ citrà, reliquæ trans Jordanem. (Josue 20, v. 8.) Omnes sitæ erant in montibus, ut eminis videri possent, exceptâ Bosor, quæ sola erat in plano, sed tamen patente loco et conspicuo. (Josue 20, v. 7-8.)

DE DECIMIS. — Duo certa sunt, duo controversa. Primò certum est, Levitas accepisse decimas fructuum, pecorum et jumentorum à filiis Israel, id est, ab aliis tribubus, ut patet ex illo Num. 8, v. 21: *Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem, pro ministerio quo servivi mihi in tabernaculo federis.* 2<sup>o</sup> Certum est, Levitas ex his decimis quas accipiebant ab aliis tribubus, iterum dedisse decimas summo Sacerdoti seu Pontifici, id est, dedisse decimas decimarum, ut patet ex eod. cap. v. 26 et seq.: *Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis à filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias eorum offerte Domino, id est, decimam partem decimarum, ut repuiet vobis in oblationem primitivorum, tam de arvis quam de rusticaribus et universis, quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron sacerdoti.* Prior controversia est, an Levitæ communiter dicti (id est, tota tribus Levi, ut complectitur Levitas propriè dictos, sacerdotes et Pontificem), an potius Levitæ propriè dicti, quætem distinguuntur à sacerdotibus et Pontifice, acciperent decimas ab aliis tribubus filiorum Israel? Abulensis et quidam alii intelligunt de Levitis propriè dictis, id est, de totâ tribu Levi. Quod colligitur ex illo 2 Esdræ, 10, v. 37: *Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum.* Et v. 58: *Erit autem sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum.* Et Levitæ offerent decimam partem decimarum suarum in domo Dei nostri. Igitur Levitæ et sacerdotes simul accipiebant decimas à filiis Israel, et postea Levitæ ex suis decimis dabant alias decimas sacerdoti seu Pontifici. Hinc jam oritur posterior controversia, an decimæ decimarum, quæ dabantur à Levitis propriè dictis, datæ fuerint soli Pontifici seu summo sacerdoti, an generatim omnibus sacerdotibus? Lyranus et Abulensis putant soli Pontifici fuisse datas, ex illo Num. 18, v. 28: *Date Aaron Sacerdoti.* Iosephus non solum Pontifici, sed generatim omnibus sacerdotibus. Alii denique, soli quidem Pontifici datam fuisse, sed ad eas custodiendum et distribuendum sacerdotibus, juxta illud Num. 18, v. 8: *Locutusque est Dominus ad Aaron: Ecce dedi custodiam primitiarum mearum, et*

est, ut custodias et distribuas filiis tuis sacerdotibus: sicut mox eod. v. sequitur: *Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel tradidi tibi et filiis tuis, pro officio sacerdotali legitima sempiterna.* Quò etiam spectat illud 2 Esdræ, 10, v. 58: *Levitæ offerent decimam partem decimarum suarum in domo Dei nostri, ad gazophylacium in domum thesauri, id est, ut custodiatur in gazophylacio, et inde sacerdotibus suo tempore distribuatur.*

Igitur summa omnium hæc est. Tribus Levi, quæ tota erant divino servitio consecrata, accipiebant decimas ab aliis tribubus, quæ erant laice. Porrò, cum in tribu Levi essent tria hominum genera, nempe Levitæ propriè dicti, sacerdotes et Pontifex, Levitæ ex suis decimis dabant iterum decimas Pontifici et sacerdotibus, quia hi in aliorum gradu et ordine serviebant Deo, quam Levitæ; ac proinde sicut plus honoris, sic etiam plus bonorum temporalium pro sustentatione illis debebatur. Pro majori explicatione eorum quæ dicta sunt, notandum est, apud Hebræos fuisse tria decimarum genera. Primum earum, quas cætera tribus singulis annis tenebantur dare tribui Leviticæ pro sustentatione. De his jam dictum est. Alterum earum, quas singuli patres-familias debebant quotannis apud se servare, et postea cum Levitis comedere in loco ubi erat tabernaculum vel templum, idque tribus anni temporibus: nempe in Paschâ, Pentecoste, et festo Tabernaculorum. De his intelligendum est illud Deut. 14, v. 22-25: *Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis, qui nascuntur in terrâ per annos singulos, et comedes in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit, ut in eo nomen illius invocetur, etc.* Tertium earum, quas tertio anno singuli separare debebant in propriis domibus, et cum Levitis peregrinis, pupillis et viduis communicare, juxta illud Deut. 14, v. 28-29: *Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempore: et repones intrâ januas tuas. Venietque Levites, qui aliam non habet partem, nec possessionem tecum, et peregrinus, ac pupillus et vidua, qui intrâ portas tuas sunt, et comedent et saturabuntur: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus.* Et Deut. 26, v. 12: *Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis Levitæ et advena, et pupillo, et vidua, ut comedant intrâ portas tuas, et saturentur.* Igitur Levitæ, tametsi omnium harum decimarum essent aliquo modo participes, tamen ex primo genere potissimum sustentabantur, ut dictum est.

DE PRIMITIIS ET PRIMOGENITIS. Soli sacerdotes et Pontifex, non autem Levitæ propriè dicti, accipiebant primitias et primo-genita à filiis Israel. Porrò primitia solvebantur ter in anno, ut notat Lyranus et alii. Primò in Paschate, de novis spicis. Secundò in Pentecoste, de novis panibus. Tertio in septembri, in festo Tabernaculorum, de novis fructibus. Nam illis tribus anni temporibus tenebantur omnes mares venire ad locum quem elegerat Dominus. (Deut. 16, v. 16.) De primitiis spicarum quæ in Paschate offerebantur, intelligitur illud Levit. 25, v. 10-11: *Cum ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, et messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ ad*

sacerdotem, qui elevabit fusciculum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis, altero die sabbati, et sanctificabit illum. Ritus autem offerendi describitur Levit. 2, v. 14-15, his verbis: *Si autem obtuleris manus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc virentibus, torrebis igni, et confringes in morem farri, et sic offeres primitias tuas Domino, fundens supra oleum, et thus imponens, quia oblatio Domino est. De primitiis panum, quæ offerebantur in Pentecoste, intelligitur illud Levit. 25, v. 15 et seq.: *Numerabitis ergo ab altero die sabbati, in quo obtulistis manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas, usque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id est, quinquaginta dies; et sic offeretis sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similitur fermentate, quos coquoitis in primitiis Domini, etc.* De primitiis novorum fructuum quæ offerebantur in septembri, intelligitur illud Num. 18, v. 15: *Universa frugum initia, quas gignit humus, et Domino deportantur, cedent in usus tuos: qui mundus est in domo tuâ, vescetur eis.* Et Deut. 18, v. 5-4: *Dabunt sacerdoti... primitias frumentis, vini et olei.* Et Deut. 26, v. 2-5: *Tolle de cunctis frugibus tuis primitias, et ponas in cartallo, persequere ad locum quem Dominus Deus tuus elegerit... accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, etc.**

Est autem magna differentia inter hæc tria genera primitiarum: 1<sup>o</sup> Quia primitiæ in Paschate erant ex solis spicis; in Pentecoste, ex solis panibus; in septembri, ex variis terræ fructibus; 2<sup>o</sup> Primitiis spicarum dabantur in ipsâ collectione fructuum terræ, nec ulli licebat quidquam comedere de novis fructibus, antequam primitiæ spicarum Deo oblata essent. (Levit. 25, v. 14.) At primitiæ in Pentecoste et septembri offerebantur ex fructibus jam collectis, et domi asseratis (D. Aug. q. 52 super Numeros); 3<sup>o</sup> Primitiæ panum et fructuum cedebant integrè in usum sacerdotum; primitiæ verò spicarum non integrè. Nam unus manipulus spicarum consumebatur pro modum sacrificii; reliqui comedebantur à sacerdotibus.

Porrò sicut primitiæ, sic etiam primo-genita dabantur Pontifici et sacerdotibus. (Exod. 15, v. 2, et Num. 3, v. 15.) Erant autem tria genera primo-genitorum: alia hominum, alia pecorum mundorum, alia immunorum. Igitur singula primo-genita primi et tertii generis redimebantur pretio quingente siclorum, quò dabatur sacerdotibus; primo-genita secundi generis, per se illis offerebantur. (Num. cap. 18, v. 15.)

DE OBLATIS. Per oblata generatim loquendo, intelliguntur ea quæ à filiis Israel offerebantur Deo in usum sacerdotum. Erant autem triplicia. Nam quædam ex præcepto offerebantur, ut decimæ, primitiæ, et primo-genita, de quibus jam dictum est. Alia spontè et ex merâ devotione: alia denique ex voto. De hoc duplici genere multa habentur Levit. 22, v. 18; ibid. 25, v. 58; Num. 16, v. 5, et alibi. Hæc iterum erant varia. Nam quilibet, vel spontè, vel ex voto poterat offerre hostias, libamenta, panes, pecuniam, et quæ similia sunt. Id autem potissimum fiebat in tribus anni temporibus, ut supra dictum est, nempe in Pascha-

te, Pentecoste, et festo Tabernaculorum. Tunc enim tenebantur venire omnes ad locum ubi erat templum vel arca propitiatorii. (Deut. 16, v. 46.)

Ex dictis colligi potest, quam divites fuerint sacerdotes in veteri Testamento prae aliis omnibus. Nam primum accipiebant decimas à duodecim tribubus Israel. Ubi notandum est, praefer tribum Levi fuisse duodecim tribus filiorum Israel, nempe tribum Ruben, Simeon, Juda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephtali, Ephraim, Manasse, Benjamin. Igitur singulae hae tribus dividebant sua bona in decem partes, et unam dabant tribui Levi, reliquis novem sibi reservatis. Quo fit, ut tribus Levi multo fuerit ditior quam ceterae. Nam singulae ceterarum habebant tantum novem partes; tribus autem Levi duodecim. Praeter haec decimas, quae communes erant omnibus in tribu Levi, sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum à Levitis; et sic non solum erant ditiores quam homines aliarum tribuum, sed etiam quam Levitae. Deinde accedebat primitias, primogenita, oblata; quae si omnia computantur, in magnum thesaurum excrescere necesse erat redditus et possessiones sacerdotum.

QUESTIO VII. — An sacerdotes et Pontifex aliquando debebant servare continentiam ab uxoribus? Resp. Jure divino debebant servare continentiam ab uxoribus, pro toto eo tempore qui in tabernaculo vel templo ministrabant. Hoc testantur Scripturae et Patres. Ex Scripturis habemus aliquot testimonia. Primum Exod. 19, v. 22: *Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur*, id est, abstineant ab uxoribus. In eo enim potissimum consistebat sanctificatio, ut patet ex eodem capite: nam v. 10 dicitur Deus ad Moysen: *Vade ad populum, et sanctifica illos hostiis et cruis, laventque vestimenta sua*. Moyses autem intellexit istam sanctificationem de abstinentia ab uxoribus. Nam mox accedens ad populum, et explicans illi voluntatem Dei, dixit eod. c., v. 15: *Estote puri in diem tertium, et ne appropinquetis uxoribus vestris*. Ubi notandum est, illam sanctificationem, seu abstinentiam ab uxoribus, de qua agitur citato capite, tam populo, quam sacerdotibus fuisse praecipit, quia tam populus, quam sacerdotes, debebant audire promulgationem legis Moisaicae, et ad illam toto biduo se disponere per abstinentiam ab uxoribus et per lotionem vestimentorum, et castrorum purgationem. Speciali tamen titulo praecipit fuisse sacerdotibus pro omni eo tempore quo fugebantur officio sacerdotali, sive orando pro populo, sive hostias et sacrificia offerendo, sive aliquod aliud sacrum ministerium exhibendo. Hoc enim significat illis verbis Exod. 19, v. 22: *Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur*. Nam tunc dicebantur accedere ad Dominum, quando vel erant oraturi, vel sacrificium oblaturi, vel aliquid simile facturi. Secundum testimonium 1 Reg. 21, v. 1: *Veni autem David in Noba ad Achimelech sacerdotem*. Et infra, v. 4-5: *Respondens sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus. Et respondit David sacerdoti, et dixit ei: Equidem si de multo-*

ribus agitur, continemus nos ab heri et nudius tertius, quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via haec polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Hic videtur non licuisse comedere panem sanctum, nisi praemissa sanctificatione, quae in duobus consistebat. Primum ac potissimum in abstinentia ab uxoribus. Secundò, in purificatione corporis, si quid maculae in via contraxisset. Et certè si homines laici debebant hoc modo sanctificari, multo magis sacerdotes; quippe qui ad majorem puritatem ratione status ac officii obligabantur. Quod sic ulterius declaro: Duo hic praecipua distinguenda sunt: Unum, quo laici prohibebantur comedere panes sanctificatos, vel, ut alibi vocantur, panes propositionis. De quo Christus, Matth. 12, v. 3-4: *Non legis quid fecerit David, quando esurivit, et qui cum eo erant: quomodo intravit in domum Da, et panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solos sacerdotibus?* Alterum, quo jubebatur abstinere ab uxoribus, qui manducaturi erant hujusmodi panes. De hoc quaestio est, quosnam obligaverit? Aliqui putant obligasse solos laicos; ego contra obligasse etiam sacerdotes; et quidem per se primario sacerdotes. Quod tripliciter probò: Primum ex dictis, quia sacerdotes tenebantur ad majorem puritatem quam laici, quia essum panum propositionis per se pertinebat ad solos sacerdotes. Undè sicut laici non poterant comedere hujusmodi panes, ita non tenebantur se sanctificare, nisi tantum per accedens, et in casu necessitatis, quia si preceptum de abstinentia ab uxoribus pertinisset ad solos laicos, vel fuisset illis datum à Deo, antequam Achimelech loqueretur cum Davide, vel ab ipso Achimelech, cum iam loqueretur cum ipso: non prius, quia nusquam legitur in Scriptura quod Deus dederit tale preceptum pro solis laicis, antequam Achimelech loqueretur cum Davide; nec posterius, quia Achimelech, cum dicebat Davidi: *Si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus*, non dabit novum praecipit, sed supposebat iam antè à Deo datum esse. At non erat aliud à Deo datum, nisi quo sacerdotes obligabantur abstinere ab uxoribus, quotiescumque fungerentur officio sacerdotali, seu quotiescumque aliquid sacri ministerii, sive orando, sive hostias offerendo, sive panes sanctos comendo, peragerent. Itaque sensus Achimelech est hic: Vobis quidem non licet comedere panes sanctificatos, sed solis sacerdotibus: si tamen vultis propter presentem necessitatem comedere, cum alii panes haberi non possint, necesse est, vos et paritate et sanctitate id praestare, quia sacerdotes facere consueverunt, qui abstinent ab uxoribus quotiescumque hujusmodi panes comesturi sunt: idem, ergo à vobis exigo.

Tertium testimonium. 1 Paral. 24, v. 7-8: *Exiit autem cora prima Jathir, secunda Jethi, tertia Harin, etc.*, ubi recensentur viginti quatuor familiae sacerdotum, qui per vices debebant ministrare in domo Domini, juxta illud Luc. 4, v. 5: *Fuit... sacerdos*

quidam nomine Zacharias, de vice Abia. Et paulò post v. 8-9: *Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis suae ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum poneret*. Constat autem sacerdotes, quando ministrabant Domino secundum vicem suam, debuisse multos dies perseverare in ministerio. Nam ibid. v. 25 de Zacharia sic legitur: *Et factum est, ut impleti sunt dies officii ejus, abiit in domum suam*. Plerique auctores putant fuisse octo dies unicusque destinatus, nempe à sabbato usque ad sabbatum, ut Josephus, Ambrosius, Theophylactus, et alii apud Maldonatum in Comment. illius loci. Et colligitur ex illo 2 Par. 25, v. 3: *Fecerunt ergo Levitae, et universus Juda juxta omnia quae praeceperat Jehada pontifex, et assumpserunt singuli viros qui sub se erant, et veniebant per ordinem sabbati, cum his qui implebant sabbatum, et egressuri erant*. Igitur sacerdotes per octo dies, relictiis domibus et uxoribus suis, permanent in templo, et ibi ministrabant. Et quidem tempore sacrificii, erant in ea parte templi ubi sacrificia offerrebantur. Reliquo tempore, habitabant in atrio templi, in domniculis ad id destinatis: quò non licebat à cohabitatione uxorum abstinere. De qua re sic scribit Siricius Papa in epist. ad Himerium Taraccon. episcopum, cap. 7: *Dicit mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum, praecipitorque vitiorum, si existimat, quòd in lege Moysis passim sacris ordinibus à Domino laxata sint freno luxurie, earum quibus committebantur Sancta sanctorum, praemoneat, dicens: « Sancti estote, quia et ego sanctus sum, Dominus Deus vestest? Cur etiam praed à suis domibus, ante vicis suae, in templo habitare jussi sunt sacerdotes? Hic videlicet ratione, ne vel cum uxoribus possent carnale exercere commercium, ut conscientia integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus etiam, expleto desertionis suae tempore, uxorius usus, solius successione causa, fuerat relaxatus, quia non ex altà, nisi ex tribu Levi, quisquam ad Dei ministerium fuerat praecipit admitti. (Tom. 1 Concil.)*

Idem, quod ad rem attinet, sentiunt alii Patres. Hieron. lib. 1 contra Jovin., longè post medium: *Nam et in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus, ab uxoribus separati; et vinum et siceram non bibebant, quae solent libidinem provocare*. Similia habet Innocentius I. Epistol. 2 ad Victricium Rhodanensem episcopum cap. 9; et Beda in cap. 1 Lucae.

QUESTIO VIII. — Quanta fuerit auctoritas Pontificis apud populum? — Resp. Deus multis modis in veteri Testamento voluit Pontifici astruere et conciliare auctoritatem apud populum: Primum, publicè et solemnè consecratione, quae praesente populo durabat per septem dies; 2 Uctione sacri olei, quod in nullum usum profanum adhiberi poterat; 3 Ornatu Pontificali, qui et gemmis pretiosis, et aurèa tunicà, et tintinnabulis aureis, et malis punicis, omnem alium ornatum, etiam regum longè superabant; 4 Magnà copià reddituum annuorum, quae quidem apud illum populum magni

erat momenti; 5 Frequenti colloquio cum Deo, praesertim in rebus dubiis proponendis; 6 Variis ac illustribus miraculis. Ex his aliqua recensere. Primum contigit in primo sacrificio, quod Aaron obtulit in suo Pontificatu. Tunc enim ignis de caelo descendit, qui coram populo holocaustum devoravit. Quo miraculo ostendit Deus, se approbare sacerdotium seu Pontificatum Aaronis. Levit. 9, v. 25-24: *Apparuit gloria Domini omni multitudini: et ecce egressus ignis à Domino, devoravit holocaustum et adipem qui erant super altare. Quod cum vidisset turba, laudaverunt Dominum, ridentes in facies suas*. Vide simile exemplum 5 Regum 18, à 19 v. ad 40 usque. Secundum contigit in seditione Core, Dathan et Abiron, qui cum suis sociis vicini à terra absorpti sunt, eo quòd rebellonem excitassent contra primatum Moysi et Aaron. Num. 16, v. 1 et seq.: *Eccè autem Core... et Dathan atque Abiron... surrexerunt contra Moysen, alique filiorum Israel decem quinquaginta viri proceres Synagoga, et qui tempore concilii per nomina vocabantur. Cùmque stitissent adversum Moysen et Aaron, dixerunt: Sufficit vobis, quia omnis multitudo Sacerdotum est, et in ipsis est Dominus: cur elevamini super populum Domini? Et infra v. 51 et seq.: *Confestim... dirupta est terra sub pedibus eorum: et aperti sunt os suum devoravit illos cum tabernaculis suis, et saucerat substantiam eorum: descendenteque tibi in infernum*. Tertium contigit in seditione populi, qui partim incendio perit, partim per intercessionem Aaron salvatus est. Num. 16, v. 41 et seq.: *Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. Cùmque oriretur editio, et tumultus increverat, Moyses et Aaron fugerunt ad tabernaculum foderis. Quod postquam ingressi sunt, operuit nubes, et apparuit gloria Domini. Dixitque Dominus ad Moysen: Recedite de medio hujus multitudinis; etiam nunc delebo eos. Cùmque jacerent in terra, dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens citò ad populum, ut roges pro eis: jam enim egressus est ira à Domino, et plaga desavit. Quod cum fecisset Aaron, et incurrisset ad medium multitudinem, quam jam vastabat incendium, obtulit thymiama: et stans inter mortuos ac viventes, pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Fuerunt autem, qui percessi sunt, quatuordecim millia hominum et septingenti, absque his qui perierant in seditione Core. Quartum contigit circa virgam Aaronis, hoc modo: cum populus saepe murmuraret contra Aaronem Pontificem, et aliae tribus assumerent Pontifex, qui aliis omnibus imperaret, voluit Deus in postero praecavere Injussum murmura, et manifestò signò declarare, Aaronem legitime à se electum esse, cui omnes tanquam summo Sacerdoti deberent obsequi. Itaque mandavit Moysi ut acciperet duodecim virgas à duodecim tribubus Israel, in quibus singulis notata essent singula nomina tribuum Israel: haec cum virga Aaronis poneret in tabernaculo testimonii, et sequenti die iterum produceret, tunc enim fore ut una ex omnibus**

miraculose floreret; et is deinceps, cujus virga floruit, tamquam legitimus Pontifex haberetur. Quod et factum est: sequenti etenim die, sola virga Aaronis inventa est germinans, et turgentibus gemmis emittente flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformate videbantur: Ex quo omnes manifeste colligerent deinceps soli Aaron, tanquam Pontifici à Deo electo et designato, non autem aliarum tribuum principibus, in rebus Deum spectantibus, obtemperandum esse: Et ne posterus id lateret, mandavit Deus à virga Aaronis, ad perpetuam rei memoriam, in Arcâ conservaretur: Hæc omnia habentur Numerorum 17, per totum.

QUESTIO IX. — *Quæ utilitas colligi possit ex dictis.* — Resp. Duplex utilitas potest colligi. Una ex parte Catholicorum: altera ex parte adversariorum. Nam Catholicis ex iis quæ dicta sunt sic possunt ratiocinari: Noster Pontifex nullo excellentior et dignior est, quam fuerit Pontifex veteris Testamenti, sicut anima perfectior est quam corpus, spiritus quam littera, imago quam umbra, libertas quam servitus. Si ergo Hebræi, qui murmurabant contra suum Pontificem, à Deo severe puniti sunt, quid nobis fiet, si similiter murmuramus? Et sanè Apostolos de hæc ipsa re nos præmonuit, 1 Cor. 10, v. 4 et seq., his verbis: *Nolo enim vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes in mare transierunt, et omnes in Moyse baptizati sunt in nube et in mari: et omnes eundem escam spirituales manducaverunt, et omnes eundem potum spirituales biberunt (bibebant autem de spiritali consensuque eos petra: petra autem erat Christus). Sed non in pluribus eorum benefactum est Deo: nam prostrati sunt in deserto. Hæc autem in figurâ facta sunt nostra, ut non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt; neque idololatras efficiamini, sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere: neque fornicentur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt unâ die viginti tria millia: neque tententur Christiani, sicut quidam eorum tentaverunt, et à serpentibus perierunt: neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figurâ contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines seculorum deveniunt.* Ex quibus verbis tria colligimus, quæ maximè hæc spectant. Primum est, quod omnes Hebræi magnis beneficiis à Deo affecti fuerint. Nam omnes miraculose transierunt mare Rubrum: omnes sub nube protecti sunt; omnes biberunt ex petra consensu. Alterum, quod multi illorum abusi sint beneficiis sibi concessis, et ingrati in Deum extiterint: quod ergo nos volumus, et molimur? Singuli superiores esse non possumus. Unum aliquem esse necessario est, qui illis præsit. Si is pontifex est, quid molesti illi sumus? Nimirum hæc nostra cecitas et infirmitas est, ut semper aliud carpiamus. Et certum est, si abrogato Pontifice, rex aliquis vel imperator præcessit omnibus in Ecclesiâ, simili calumnia illum fore obnoxium. Igitur posthæc moderatius agendum nobis est,

Apostoli, qui nos alibi sic hortatur: *Obedite præpositis vestris, et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddaturi, ut cum quodlibet hoc faciant, et non gementes: hoc enim non expedit vobis.* (Hebr. 13, v. 17.)

Adversarii sic possunt ratiocinari: Certè si prudenter æstimemus ea quæ in veteri Testamento scripta sunt de Pontifice Hebræorum, iniquè agimus cum Pontifice Romano, et in multis eum accusamus, ubi innocens est. Primò, objicimus illi arrogantiam, quòd *Pontificem maximum* se appellat. Et tamen constat hunc titulum concessum fuisse in veteri Testamento, et quidem ab ipso Deo. Sic enim legitur Levit. 21, v. 10: *Dixit Dominus ad Moysen.... Pontifex, id est, Sacerdos maximus inter fratres suos.... caput suum non discoperiet.* Qui titulus frequenter reperitur in libris Machab. et in Evangelio sub hæc voce, *summus Sacerdos.* Si ergo Pontifici in veteri Testamento licuit usurpare hunc titulum, cur in novo non liceat, præsertim cum Pontifex in novo major et excellentior sit quam fuerit in veteri?

Secundò, objicimus illi pompam et splendorem in ornata pontificali. Et tamen scimus Pontificem in veteri Testamento, ex peculiari Dei institutione, gestasse purpuram, hyacinthum, byssum, tintinnabula aurea, et mala punicia in sacrâ veste, et taram cum aureâ laminâ in capite, duodecim gemmas in pectore, duos lapides onychinos in humeris auro inclusos. An etiam accusabimus, quia hunc tantarum et insignem ornatum præscripsit Pontifici in Synagoga Hebræorum? dicamus potius cum Davide, Psal. 25, v. 8: *Dilata decorem domus tue.* Nec usurpemus illam Judæi proditoris vocem: *Et quid perditio hæc?*

Tertio, objicimus ipsi divitias et potentiam temporalem. Sed immerito. Nam constat Pontificem in veteri Testamento fuisse longè ditissimum: et quidem Deo sic disponente. Accipiebat decimas à duodecim tribubus Israel, decimas decimarum à Levitis, primitias, primogenita, et oblationes à toto populo. Sanè si Pontifex Romanus singulis annis acciperet decimas decimarum ab Ecclesiasticis et Religiosis; si denique primitias, primogenita et oblationes omnium fidelium, fortassè ditior esset quam modò est. Si ergo Deus in veteri Testamento voluit Pontificem hoc modo locupletare, cur non similem fortunam invidemus Pontifici in novo Testamento?

Quartò, objicimus illi nimiam auctoritatem, quâ utitur in Ecclesiâ Christi. In quo similes sumus Hebræis, qui etiam suum Pontificem Aaronem hæc calumnia onerabant. Sed Deus et miraculo et ultione testatus est se velle ut omnes Aaroni obedirent. Quid ergo nos volumus, et molimur? Singuli superiores esse non possumus. Unum aliquem esse necessario est, qui illis præsit. Si is pontifex est, quid molesti illi sumus? Nimirum hæc nostra cecitas et infirmitas est, ut semper aliud carpiamus. Et certum est, si abrogato Pontifice, rex aliquis vel imperator præcessit omnibus in Ecclesiâ, simili calumnia illum fore obnoxium. Igitur posthæc moderatius agendum nobis est,

et si verè Christiani esse volumus, ab omni iniquâ criminatione abstinendum.

Quintò, objicimus illi, quòd gloriatur de continua serie et successione suorum antecessorum in Ecclesiâ Romanâ. At nihil culpæ hæc est. Nam etiam in veteri Testamento successio Pontificum accuratissimè servata est, et specialiter miraculo à Deo confirmata. Voluit enim Deus successione Pontificum manere in tribu Levi, et nullo modo transire in alias tribus. Et in ejus rei perpetuam memoriam effecit, ut virga solius Aaronis, non autem virgæ aliarum tribuum, repetitè floresceret. Nos hic impingimus. Nam relicta legitima successione, quæ est in Ecclesiâ Romanâ, insitimus novos ministros, qui alios ante se nullos agnoscent. In quo similes sumus Jeroboamo, qui ascivit sacerdotibus, qui non erant de tribu ac successione Levi. (3 Reg. 12.)

Sextò, objicimus illi, sicut et aliis sacerdotibus, cohabitatum; et argemus matrimonium. Sed profectò non aliâ de causâ, quam ut nostram lasciviam et turpitudinem excusamus. Alioqui, si ex veteri Testamento pensanda res est, sic argumentari oportebat: Pontifex et alii sacerdotes Leviticis, propter sanctitatem officii quod gerabant, tenebantur abstinere ab usu matrimonii toto illo tempore qui in tabernaculo vel templo ministrabant: at in novo Testamento major est sanctitas officii sacerdotalis, et in illo officio assidue versandum illis est. Ergò magis debent colere castitatem vitam quam in veteri Testamento factum est. At nos Lutherani et Calviniste id non facimus, quia nullâ habita ratione ministerii nostri manemus in perpetuo matrimonii usu, non minus quam homines seculares: in quò re nec sacerdotes Leviticos nec Pontifices, sed nec quos lascivos ac petulicos homines videmus imitari. Præstaret sequi consilium Apostoli 1 Cor. 7, v. 7: *Volo enim omnes vos esse sicut me ipsum.* Et infra, v. 8: *Dico autem non vultis et viduis: Bonum est illis, si sic permanant, sicut et ego.* Et rationem adjungit, v. 32-35... *Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divitis est. Hoc saluberrimum documentum nos contemnimus.*

Septimò, objicimus illi, quòd tam ipse, quam alii episcopi et sacerdotes, solemnè ritu unguntur et consecrantur: et per contemptum solemnè appellare unctos; sed parùm prudenter: nam constat Deum in veteri Testamento præcepisse, ut Pontifex in capite ungeretur oleo sancte unctionis; et similiter, ut tam Pontifex quam sacerdotes, et eorum vestimenta, sanguine et oleo aspergerentur. Et quoniam hujusmodi ceremoniæ, quæ in veteri Testamento servate sunt, non necessario servari debeant in novo, tamen cum à Deo introductæ et approbatae fuerint, mala esse non possunt. Cur ergò vel easdem, vel similes usurpari non liceat, si bono fine et intentione adhibeantur? Alioqui quid dicemus de unctione regum et imperatorum in novo Testamento? An et illa repudianda est? Nemo hoc dixerit. At si illam retinere fas est, cur in

alteram tam iniqui sumus? Nostris ministri, qui sine unctione et consecratione, sine successione et vocatione, vel ex tonstrinis, vel ex popinis, in officia ecclesiastica subitò sese ingerunt, nullum possunt proferre exemplum ex totâ antiquitate, quo tueri soquant.

## CAPUT VIII.

DE MINISTRIS SYNAGOGÆ EXTRAORDINARIIS QUI ERANT PROPHETA.

Duplices erant prophetae in veteri Testamento: aliqui veri, qui à Deo mittebantur; alii falsi, qui à Deo non mittebantur. Priores vel vocabantur prophetae absolutè, vel prophetae Domini, vel Videntes. Posteriores, vel pseudoprophetae, vel prophetae Baal, vel prophetae Icorum. Quibus ammemorandæ sunt Pythonissæ. De his omnibus dicam hoc ordine: 4 Quomodo fuerint veri prophetae in veteri Testamento? 2 Quod fuerit illorum officium? 5 Quomodo probaverint se à Deo missos? 4 An omnes de Christo prophetaerint? 5 Quis illorum fuerit præcipuus, Moyses, aut Joannes Baptista? 6 Quomodo intelligendum sit, quod Christus ait in Evangelio: *Omnes prophetae usque ad Joannem?* 7 Quomodo verum sit, omnes prophetas Hierosolymis occisos esse? 8 Quomodo fuerint falsi prophetae? 9 Quomodo veri à falsis discernentur? 10 Quid de Pythonissis sentiendum? 11 An etiam in novo Testamento sint veri et falsi prophetae?

QUESTIO PRIMA. — *Quomodo fuerint veri prophetae in veteri Testamento?* — Respondeo. Hi fuerunt præcipui: — 1. Moyses. Num. 12, v. 7; et Deut. 34, v. 10. — 2. Josue. Eccles. 46, v. 1. — 3. Samuel 1 Reg. 9, v. 6. — 4. David. — 5. Gad. 4 Reg. 22, v. 5. — 6. Nathan. 2 Reg. 7, v. 2; et 2 Par. 9, v. 29. — 7. Ahias Silonites. 3 Reg. 11, v. 29; et 2 Paral. 9, v. 29. — 8. Addo. 2 Paral. 9, v. 29. — 9. Michæas, filius Jemla. 3 Reg. 22, v. 8. — 10. Elias Thesbitæ. 3 Reg. 17, v. 1. — 11. Eliseus. 3 Reg. 10, v. 16.

Deinde quatuor illi, qui vocantur majores Prophetae, quorum nomina sunt hæc: 1. Isaias, filius Amos; 2. Jeremias, filius Heleia, de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth; 3. Ezechiel, filius Buzi, sacerdos; 4. Daniel, qui et Ballhasar. Et alii duodecim, qui vocantur minores prophetae, ut Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Morasthites, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias. Quibus addi possunt tres alii, qui vixerunt sub finem veteris et initium novi Testamenti. Primus, Joannes Baptista, de quo dictum est Luc. 1, v. 76: *Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis.* Secundus, Zacharias pater Joannis Baptiste, de quo ibidem, v. 67-68: *Et Zacharias pater ejus repletus est Spiritu sancto: et prophetavit dicens: Benedictus, etc.* Tertius, Simeon, de quo Luca 2, v. 26: *Responsurus accipere à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.* Præter hos fuerunt etiam aliquot fœmine prophetissæ, ut Maria, soror Moysis (Exod. 15, v. 20); Debhora uxor Lapidoth (Judic. 4, v. 4); Holda, uxor Selluz Abi Thœbae (4 Reg. 22, v. 14); Elizabeth, mater